

Uppsala kommuns funktionsrättsråd
Minnesanteckningar

Sammanträdesdatum:
2022-12-02

Minnesanteckningar från Uppsala kommuns funktionsrättsråds sammanträde den 2 december 2022

Plats och tid:	Stadshuset Dag Hammarskjöld (Press & Vigsel) samt digitalt via Microsoft Teams, 09.00-12.00
Närvarande ledamöter:	Jennie Claesson (KS/UBN), ordförande Fredrik Larsson (Funktionsrätt Uppsala kommun), vice ordförande Astrid Mäkitalo (Funktionsrätt Uppsala kommun) Birgitta Anér (Funktionsrätt Uppsala kommun) Gunilla Ekholm (Funktionsrätt Uppsala kommun) Kerstin Angeldahl (Funktionsrätt Uppsala kommun) Kristina Solid (PBN) Lars-Håkan Andersson (OSN) Viktoria Lautmann (UBN) Madeleine Andersson (KS) Per Eric Rosén (GSN) Anton Wallgren (IFN) Camilla Westerborn (ÄLN)
Övriga deltagare:	Nina Klinge-Nygård, utvecklingsledare, kommunledningskontoret Rosalind Göthberg, sekreterare, kommunledningskontoret Jeanette Nordin, brukarombud, vård- och omsorgsförvaltningen Michael Jestin, ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun Heléne Stenlund, äldreombudsman, vård- och omsorgsförvaltningen Lenita Granlund, förvaltningsdirektör, vård- och omsorgsförvaltningen Elin Zetterberg, utvecklingsledare, kommunledningskontoret Nadja Travina Eriksson, specialistsjuksköterska inom psykiatri och suicidpreventionsombud, vård- och omsorgsförvaltningen
Utses att justera:	Birgitta Anér
Justeringsdag:	Måndag den 19 december
Justering:	Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

1. Mötet öppnas

Jennie Claesson, funktionsrättsrådets ordförande, öppnar mötet. Samtliga mötesdeltagare presenterar sig.

2. Val av justeringsperson samt datum för justering

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** utse Birgitta Anér till justerare, samt
- **att** justering sker måndagen den 19 december.

3. Fastställande av föredragningslista samt föregående anteckningar

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** lägga till punkt om Bibliotek Uppsala under övriga frågor,
- **att** föredragningslistan därefter fastställs, samt
- **att** föregående anteckningar läggs till handlingarna.

4. Tema: Suicidprevention i Uppsala kommun ur ett funktionsrättsperspektiv

4.1 Presentation

Elin Zetterberg, utvecklingsledare, hållbarhetsavdelningen, kommunledningskontoret och Nadja Travina Eriksson, specialistsjuksköterska inom psykiatri och suicidpreventionsombud, vård-och omsorgsförvaltningen berättar om kommunens arbete med suicidprevention ut ett funktionsrättsperspektiv. Presentationen återfinns i **bilaga 1**.

Det lyfts kritik kring att ordet "patient" används i presentationen om till exempel personer på särskilda boenden och flera av mötesdeltagarna tar upp att det är ett olämpligt ord att använda utanför en sjukvårdskontext. Nadja Travina Eriksson förtydligar att hon talar utifrån sin yrkesroll som sjuksköterska.

4.2 Reflektioner från funktionsrätt Uppsala kommun

Michael Jestin, ombudsman Funktionsrätt Uppsala kommun, presenterar reflektioner från Funktionsrätts medlemsföreningar samt de synpunkter Funktionsrätt hade på kommunens vägledning för suicidpreventivt arbete när den skickades ut på remiss. Presentationen återfinns i **bilaga 2**.

4.3 Dialog, frågor och diskussion

I diskussionen lyfts bland annat följande:

- Arbetet med vägledningen för kommunens suicidpreventiva arbete har till stor del utgått från den forskning som finns, bland annat från Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention (NASP) som är Region Stockholm och statens expertorgan för suicidprevention. Mer om deras arbete går att läsa här: [Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention | Karolinska Institutet \(ki.se\)](https://www.nationelltcentrumfor-suicidforskning.se/). Det går dock inte att helt förlita sig på forskning eftersom allt inte har forskats på, därför har det varit viktigt att involvera personer med olika typer av egna erfarenheter och kunskaper, till exempel genom att skicka ut vägledningen på remiss till olika brukarorganisationer.
- Hemtjänstpersonal inom kommunen får idag utbildning i suicidpreventiva arbetssätt.
- Vägledningen tar bland annat upp insatser i den fysiska miljön vilka till exempel kan syfta till att försvåra för personer att ta sitt liv genom att hoppa från en hög höjd eller framför ett tåg men det kan också handla om åtgärder som boendeanpassning. Stadsbyggnadsförvaltningen har precis fått ett suicidpreventionsombud som ska arbeta med de här frågorna. Det räcker dock inte med att se till den fysiska miljön, det preventiva arbetet måste också fokusera på den psykosociala miljön som ofta är där de stora problemen ligger.
- Det är viktigt att det är tydligt vart till exempel personal inom hemtjänst, skola, idrottsledare eller andra som möter personer som befinner sig i riskzonen kan vända sig. Frågan kan lätt tappas bort och falla mellan stolarna. Kommunen arbetar med att möta olika organisationer och berätta om hur de kan stötta med hjälp och resurser. Det finns en rutin inom kommunen för hur suicidrisk inom verksamheter ska hanteras. Folkhälsomyndigheten håller även på att ta fram en strategi för psykisk hälsa och suicidprevention.
- Prevention och att prata om varför människor mår dåligt är avgörande. En grupp som löper särskilt stor risk för suicid är kvinnor med autism och ADHD utan intellektuella funktionsnedsättningar. Potentiella bakomliggande orsaker är bland annat att det tar lång tid att få till utredningar och behandlingar, svårigheter med att få till fungerande skolgång och arbetsliv samt att personer ofta bollas runt mellan instanser som habilitering och försäkringskassa. Detta kan skapa en känsla av att inte höra hemma någonstans och att vara en belastning för samhället. För att förebygga den psykiska ohälsan behöver hela livsresan förbättras, rätt stöd och tillräckligt med stöd måste ges redan från början.
- Vissa typer av beslut som fattas inom kommunen kan vara det som slutligen leder till suicid eller suicidförsök. Ibland kan lagar, reglementen och uppdragsbeskrivningar stå i vägen för åtgärder som egentligen är nödvändiga. Därför är det väldigt viktigt att samarbeta brett, lyssna in varandra och möjliggöra samverkan. Det är även viktigt att vara medveten om vilka konsekvenser ett negativt besked kan innebära och det är något som bör vägas in i beslutet. Kommunens främsta uppgift är att serva sina medborgare.

- Att hitta samverkansformer är högt prioriterat i arbetet framöver. Vägledningen slår fast att samverkan mellan olika förvaltningar och instanser är viktigt, nu måste kommunen även ta tag i hur den samverkan ska se ut.
- Det går än så länge inte att se hur pandemin har påverkat suicidstatistiken i Uppsala, däremot visar erfarenheter från tidigare kriser att effekten ibland kommer efter själva krisen och att det är något samhället behöver vara redo för.
- Det suicidpreventiva arbetet behöver konkretiseras – vilka konkreta åtgärder krävs för att personer ska kunna ta sig ur onda spiraler och psykisk ohälsa? Utbildningar är bra men kompetensen behöver generellt höjas inom yrkesgrupper som möter människor i riskzonen. Detta kräver resurser i form av arbetstid och personal. Suicid är idag en vanligare dödsorsak än dödligt våld, ändå satsas mer resurser på det senare.
- När man pratar om kostnader och resurser är det även viktigt att komma ihåg att rätt stöd från början ger stora samhällsvinster, till exempel genom att barn klarar av att gå i skolan och vuxna kan sköta ett arbete.
- Till funktionsrättsrörelsen kommer det ibland personer som försökt ta sitt liv men inte lyckats och istället dragit på sig skador för livet. Det berättas om en person som blivit rullstolsburen efter ett suicidförsök och konstaterat att ”först nu frågar alla hur jag mår”
- Vi måste bli bättre på att våga säga till och ställa frågor, hellre tio gånger för mycket än en gång för lite! Det är viktigt att ta de svåra samtalen, ställa frågan ”hur mår du?” och vara närvarande i svaret.

5. Rapport från Funktionsrätt Uppsala kommun

Michael Jestin, ombudsman Funktionsrätt Uppsala kommun, rapporterar om Funktionsrätts arbete. Presentationen återfinns i **bilaga 3**.

Funktionsrätts verksamhetsplan för 2023 fokuserar på att stärka föreningarna och föreningsarbetet. Civilsamhället i stort ser en omställning där pandemin och digitaliseringen har gjort att människor engagerar sig på nya sätt, rör sig mer dynamiskt mellan olika organisationer och frågor vilket lett till att många föreningar tappat medlemmar. Detta är något Funktionsrätt vill fånga upp och arbeta med för att kunna stärka rörelsen och medlemsföreningarna.

Kommunen håller på att ta över projektet ”Jag gör politik” som tidigare drivits som ett arvsfondsprojekt. Tyvärr går arbetet lite för långsamt. För att komma vidare krävs att kommunen möter deltagarna i reell samverkan. Politikerna ombeds hålla koll på det här eftersom det är ett bra forum som är viktigt att inte tappa.

I sina granskningar av detaljplaner ser Funktionsrätt fem återkommande saker som är problematiska:

- Det tummas på friktor vid skolor som är viktiga för alla barn men särskilt viktiga för de med olika funktionsnedsättningar
- Bullernivåerna är ofta för höga

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av anteckningar och protokoll. Denna återfinns på protokollets sista sida.

- Det finns för få handikapparkeringar med i detaljplanerna
- Vegetationen behöver regleras för att ta hänsyn till exempelvis personer med allergier
- Det byggs för många vägar för delade trafikslag, oftast gång och cykel. Det medför stora problem och blir direkt farligt för vissa grupper när detta görs utan tydliga avgränsningar och ledstråk.

Det påpekas att det tidigare har funnits en arbetsgrupp inom stadsbyggnadsförvaltningen som haft till uppgift att förbättra möjligheterna till inflytande för funktionsrättsrörelsen i stadsbyggnadsfrågor men att den gruppen verkar ha lagts ner. Frågan ställs om hur Funktionsrätt skulle kunna komma in tidigare i planeringen så att viktiga frågor inte glöms bort.

6. Rapport från brukarombudet

Jeanette Nordin, brukarombud, berättar att hon har noterat problemen kring övertagandet av "Jag gör politik", erbjudit sitt stöd och numera finns med i arbetsgrupp och styrgrupp.

7. Utvärdering av funktionsrättsrådets arbete under mandatperioden 2019-2022

Jeanette Nordin och Michael Jestin presenterar en sammanställning av svaren på de utvärderingsfrågor som har skickats ut till rådets ledamöter. Presentationen återfinns i **bilaga 4**.

I diskussionen lyfts även följande synpunkter:

- De flesta är överens om att det saknas uppföljning av sådant som har tagits upp på rådsmöten men det behöver tittas närmare på hur en sådan uppföljning ska ske – ska till exempel samma gäster bjudas in igen eller ska det skötas via tjänstepersonerna? Det kan behövas mer resurser och tjänstepersoner för att på ett bra sätt kunna följa upp och bevaka frågor. Rådet har tidigare beslutat att det ska finnas ett dokument för att följa frågor som tagits upp i rådet men det uppmärksammas att det dokumentet inte används idag.
- Det är otydligt vad rådets roll egentligen är, vilket det framtida funktionsrättsrådet behöver arbeta med. Rådet fattar inte beslut men kommer ibland överens om saker som kan följas upp bättre. Alla ledamöter behöver fundera över sin egen roll och se över hur rådet kan utvecklas.
- Ofta har det varit för många dragningar och för mycket information på rådsmötena men ingen tid att faktiskt samtala och lära känna varandra. Ett förslag är att se till att alltid prioritera samtal om hur en fråga ska följas upp och vad nästa steg bör vara.
- Funktionsrättsrådet kan vara bra som remissinstans men ett förslag är att i så fall sätta ihop en mindre remissgrupp.

- Ett syfte med rådet för politikernas del är att lära sig mer om funktionsrättsfrågor. Det är bra att de som väljs in får viss utbildning men det finns även enormt mycket kunskap och expertis inom rådet, genom Funktionsrätts representanter.
- Det har varit värdefullt för funktionsrättsrådet att Funktionsrätt har fått en ombudsman. Det är dock viktigt att kommunen fortsatt stödjer organisationer som Funktionsrätt och ser till att de har resurser för att kunna anställa personer i den typen av roller.
- Funktionsrättsrådet kan inte själva lösa alla problem, många av frågorna som lyfts är sådana som behöver arbetas med och prioriteras av andra inom kommunorganisationen. Rådet kan dock påtala behov, komma med synpunkter och önskemål.
- Att rådet placerats under kommunstyrelsen har lett till att det pratas om tillgänglighetsfrågor inom fler delar av kommunen.

8. Övriga frågor

Det har kommit en förfrågan från Stadsbiblioteket där de håller på att ta fram nya webbsidor och önskar referensgrupper från funktionsrättsrörelsen som kan provköra sidorna. Mail med mer information samt kontaktuppgifter kommer att skickas ut efter mötet.